

A magyar kivándorolt munkások túlnyomórésze a C. I. O. keretében működik és *John L. Lewis*, a C. I. O. vezetője szereti és megbecsüli őket. Lewis a bányaiipari munkások elnöke s az amerikai közéletnek most nagytekintélyű várományosa. Rooseveltnél elnök a munkásokat érintő kérdéseket vele tárgyalja meg. A munkásosztály úgy látja, hogy Rooseveltnél elnöki megbízatása után Lewis-nek a legtöbb a kilátása Rooseveltnél örökébe lépni.

Ebben az erősödő és szélesedő demokratikus keretben helyezkedik el a munkásság. Küzdenek és dolgoznak. Amerika 40 millió munkásából az AFOL 5 milliót tudott maga köré gyűjteni. De megakadt, mert szervezeti formája elavult. A C. I. O. szervezete arra vállalkozott, hogy 4 éven belül Amerika 5 millió szervezett munkáslétszámát 20 millióra emeli s ezzel maradandó alapot teremt a demokratikus államvezetéshez, melynek továbbra is az a célja, hogy az amerikai munkásosztály helyzetét a dolgozók erejének érvényesítésével megjavítsa.

MAI ROMÁN KÖLTŐK

Fordította: SALAMON ERNŐ

TUDOR ARGHEZI: GYÓNÁS

*Mily sulyos éjjel, mily sűrű éj,
valaki áll, valaki áll világ szélénél.
Ki botorkál itten? Elhunyt gyertyája
kinek kedvez, mely éji népek,
se holdja, se pislá világa
s mit mond — hogy félnek — a jegenyéknek?
Ki lépdes itt, hogy zaja sincs, se lépde?
Gazdátlan lélek? Miért ne?
Ki áll ott? Szólitlak! Felelj!
Kihez jöttél s mért jöttél ide el?*

*Te vagy anyám? Jer vigyázz rám,
csöpp anyácskám, jó anyácskám!
A sirod olyan hideg.
Mind nincsenek,
mind urakeltek messzi éjeidre,
mind lefeküdtek földbe hülni, mint te,
mind meghaltak egészen!
Grívéj kutyánk se lábalt át a vészen
dög ő. A tengeri meddő,
hervadt a bazsalikom és a fái eper, mindakettő.
Elszálltak galambjaink az eresz alól,
verebed, parti fecskéd elment a háztól, nincs sehol.
A méhkasok üresek,
a jegenyék téglaszínűek,
billen a fali agyag, a pitvar fája rothad..*

*Héj! Mely éji utasoknak
utja a kertem? Hallod-é, megállj!
Ki állt meg? Mért állt meg? Mit kíván?*

Mit akarsz, ki vagy,
 hogy úgy jössz néman, láthatlanul,
 ahogy csak a mesékben szabad?
 Itt nem lakik rég senki,
 kerek husz éve nem,
 magam is elszóródtam
 töviseken, köven.
 Halott az ucca név s a szám a ház falán,
 holt a csengettyű, a lakat s a kulcs...

Lehetne tán, ez itt, ki jó, akárki
 ki nem volt soha és nem is lesz, bárki
 ki rejlik éji vízben és letörő fában.
 Ő tud a gondolataimba látni.

Héj! ki az őt, jaj ki az, vakéjsötét ruhában?
 Ki furja a falam, hussal, véressel
 önön ujjával furja mint a szeggel
 s fáj sebétől harminchárom sebem,
 nyögök és vérezem.
 Ki áll az ajtómnál, ki s miért szomorú?

Üszök a nyelvem, üszök... és hamu.
 Én nem bírom ki ennyi kin között
 szomszéd nyiss ajtót! szomjazom: adj innom!
 nézd ime: vér! tekints hát ide: méreg!
 fogadd el: manna! Hallgass ide, lélek,
 a keresztről jövök,
 engedj elbujnom kemény karjaidon.

ARON COTRUȘ: ISMEREM MAGAM

Ismerem magam,
 nyugvás nélküli vagyok, akár a higany.
 Nem születtem csillagokra ugatni,
 se rongy aranyért magam árulni, eladni,
 de tenni, hatni.
 Se elnyomni,
 Se elnyomatni.

Hogy önmagam lenni, alanti néppel elvegyitsem,
 azért vagyok én itten,
 s azért is, hogy a lelkeket tűz lángjával építsem
 s zuhanva hintsem,
 hogy házamba hordjam a láthatárt,
 hogy adjak és vissza ne fogadjak.
 Viselni terhét az igazaknak,
 s vállalni kárt.

Higgadt földje hazámnak viharja, vize,
 egetverő hegyei, kószáló fellege
 adott nekem szívet s e szív, fia szíve
 oly gyümölcs, olyan éték,

hogy íze, illata legjobb napjáig érett.
Nincs ilyen érlelése
idegen vidékek
havának, hevének.

Házamból, amelyet nem lakatok, zárok,
minden emberfiának, testvérezei
kínálok
szigorú éjemen,
mert azért vagyok én itten,
hogy a szenvedőkkel magam elvegyítsem
s zuhanva hintsem.
Kedvem a létkozlást törvényre tette meg,
s ha forró erőm napja lehuny,
lemegy,
ne tűnődj el tünésemen.

EMIL ISAC: EGYEDÜL AZ ERDŐBEN

— Öreg bükk eljöttem hozzád. Régóta élsz, régóta ismersz, tegnap éjjel nem beszélgettünk. Azért vagyok most itt előtted, hogy elmondjam: bükkkapó, dorgáld meg az ismerős madarakat, igen zajonganak. Szólj át a forrásnak hallgathasson már, fecsegő ne zsörtölődjék avarral, levéllel. De ha teheted, leginkább ezt tedd, fenyegezd meg, dorongnak jó, ágaiddal: a várost.

— Bükköm, bükkfácskám, árulkodnom kell a városra, gyűlöl Téged. Azon, fondorkodik öröklőn, hogyan küldjön minél több ballát és szekercét ellened. Mert kell a bükk: akasztófának és koporsódeszkának.

— Bükköm, bükköm viharban nemzett, orkánban fogantatott okos fám, legszebb sudár apja minden erdőnek ma éjszaka szólalj meg, nyilj meg. Mondd meg — te tudod — hol is van az isten?

— Ismerned kell, hiszen az öröklét nedve kering benned, te vagy a növekedés és a kemény erő oka, nálad lakik az idő és a gyökereid maguk a halottak az ő minden sóhajtozásukkal.

— Mért nem felelsz öreg bükkfám? Hiszen nemzedékedhez tartozom, sarjad vagyok, növekedem én is szót sem szólván, dalaim vannak, bánataim... Nem ismersz? Az vagyok, ki virágot szedek alattvaló réteidről, az is, aki csöpp gyerekek mosolyát zárja melle mögé, bolygó csillagokra, hajnali álmokra esküdöző, öreg bükköm nem ismersz meg? Eljöttem hozzád, beszéljünk. Nyugtass, csendesíts le. Mondd el valamelyikét meséidnek, olyan sokat tudsz.

— Suhognak ágaid, édes borzongás dideregtet, bükköm. jómagam érzem, fájdalomban, szerelemben forrunk össze, a te öreg lelked hívja lelkemet, az én életem köszön — ismerősök — életednek. Így boldogan türom az éji édes álmot. Elszunnyadok öledben. Örized álmom kérésem szerint. Megdorgáld a fütytős szelet, megpirongatod a kicsi füvet, ne hasogassa, munkaidőn túl a földet. Virágjaid-

től jó illatokat parancsolsz körém. Öregapám se állhatott jobban, vigyázni rám virrasztásain. Reggel úgy ébredek, hogy ölelem ágad.

— Bükköm, bükkfácskám, ha eljövök még ide, akkor is tudsz majd olyan odaadó lenni, mint ezen az éjen?

— Átkozott város. Átkozottü..

EMIL ISAC: LÁTTAM A ROZSDÁS EKÉT

Láttam a rozsdás ekét az udvaron. Fáradtan, tűnődve hevert. Kerekei iengelyig sárban álltak, botra kalapált volt a lapos vasa. Ki fogta egykor, ki vezette, ki hallgatta merülten csikorgását s ki vetette el mögé bizodalma magvát? Hol a busongó dojna, mely súlyát könnyítette, hol van a kéz, amely kopásig fogta? Az eke állt tovább is, eltűnődve.

Kék szeme volt férfidnek, ekevas? Varjufekete fürtje volt, oly homloka, mint a sziklai hó, oly jószagú ajka akár az eper? Mennyi könnyörgés robotod javáért, hány bizó mosolygás ázott, fekete barázdád után! Ekevas, ekevas, kié voltál és ki hagyott el?

Igy áll az ekevas: fáradt, elpihenő. Varjak szállása már, rozsdá harapja, nem forognak kerekei, foghijas a vasa, nem nő kedve dojnán se. Ostor nem cserdül érte, nem gajdol legény. Ekevas, ekevas kié voltál ekevas?

De ha éjidején a világ hunyni tér és a kalyibák elülnek, ködből, halálból jön valaki, füttyörész, befogja ökreit és szánt csak, egyre szánt.

Teliéj sorvadásáig szikrázik az ekevas, a vágott barázda hossza nő. Pirkadatkor aztán, szemmel kiveheted, temetői sirig nyulik a barázda...

AL. O. TEODORESCU: AZ ÖRÜLET DALA

Tráláláli, trálálálá
megöltem egy fegyőrt, meg én,
tráláláli, trálálálá
és jóllaktam kitolt szemén.

Tráláláli, trálálálá
(tehettem: én császár vagyok)
tráláli, trálálálá
(császár vagyok, de rothadok).

Tráláláli, trálálálá
koponyáján vér s haj fagyott,
tráláláli, trálálálá
(ő nem is tudja, hogy halott.)

*Tráláláli, trálálálá
magamra öltém öltönyét,
tráláláli, trálálálá
(az én rongyom legyen tiéd.)*

*Tráláláli, trálálálá
most nem tudják a doktorok,
tráláláli, trálálálá
ő él s a halott én vagyok,
trálálálá.*

A KATALÁN NEMZETI MOZGALOM VÁLTOZÁSAI

Irta: FARKAS LŐRINC

1. A katalán nacionalizmus útja a nyelvi megújhódástól az önkormányzatig s a függetlenségi törekvésektől az ibériai államszövetség eszméjéig rendkívül változatos. Ez a nacionalizmus a katalán polgárság osztálymozgalmának indult s a legszélesebb szociális népmozgalommá dagadt: ma a spanyol demokrácia legfőbb szövetségese. Európa legfiatalabb nemzeti mozgalma ez, mely demokratikus voltánál fogva egyben túl is haladja a kontinens impériális szándékú nacionalizmusait. Különös jelenség a katalán nacionalizmus történetében, hogy kialakulása már abba az időbe esik, amikor a polgárság törekvéseit a bérmunkásság osztálymozgalmai keresztezik. Katalániában az anarho-szindikalizmus sok tekintetben megelőzte a polgári nacionalizmus kifejlődését s egyáltalában a katalán nemzeti öntudatraébredést. Ilyen különleges történelmi viszonyok között a katalánizmus nemcsak az elspanyolosodott arisztokráciával került szembe, de évtizedeken át farkasszemét nézett a teljesen spanyol jellegű katalániai munkás mozgalommal is. Csak a legujabb spanyolországi fordulatok hozták magukkal, hogy a katalán nemzeti mozgalom népivé s az anarho-szindikalizmus katalánná változhatott.

Az a jelenség, hogy a katalánizmus évtizedeken át a parasztságra támaszkodó polgárság osztálymozgalma maradt, nem utolsó sorban a demográfiai viszonyokkal is magyarázható. Az az 530.000 bevándorló, akit a statisztika 1910 és 1930 közt Katalániában kimutat, túlnyomórészt spanyol munkás. Katalániát éppen a nemzeti megújhódás évtizedeiben öntik el újabb és újabb spanyol proletárrajok. Ennek az ibériai belső népvándorlásnak tulajdonítható, hogy Katalánia mai lakosságának egy negyede nem katalán. A katalán iparral egyidőben kibontakozó szakszervezeti és politikai munkásmozgalom eleinte erre a bevándorolt városi spanyol munkáselemre támaszkodott s a Katalániában gyökeret verő anarho-szindikalizmus lapjai hosszú ideig csak spanyol nyelven jelentek meg. A spanyolországi munkásmozgalom különböző irányjai a múltban általában élesen szembehelyezkedtek a regionalista törekvésekkel, mert a munkásosztály egységének megbontásától félték, a katalánizmusban pedig éppenséggel nem láttak egyebet a polgárság öncélú játékánál. Barcelónában így a baloldali politika hovatovább antikatalánizmussal azonosult, míg a konzervatív polgári politika a katalánizmussal vált egyenlővé.

A politikai katalánizmus fejlődésének első nagy szakaszában valóban csak a polgár osztály mozgalma volt, de ebben a polgárságban nemzeti hivatástudat élt: demokratikusak voltak szándékai és néptömegek fejlődését lendítette előre. *Almirant* 1882-ben megalapítja az első katalán po-